

Pressmeddelande
för publikation 24.1.2017 kl. 12.00

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken

Ett bättre sysselsättningsläge kan inte ensamt råda bot på problemen i den offentliga ekonomin

Regeringens mål om en sysselsättningsgrad på 72 procent kommer inte att uppnås. Att Finland missar sysselsättningsmålet ökar underskottet i de offentliga finanserna och gör det svårare att nå målen för skuldsättningen.

Enligt prognoserna kommer Finlands strukturella underskott (dvs. det konjunkturrensade underskottet) fortfarande att vara över en procent av BNP år 2019. För att Finland ska kunna nå underskottsmålet (0,5 % av BNP) behöver de offentliga finanserna stärkas med cirka 1,3 miljarder euro. För en balansering av de offentliga finanserna enligt regeringens målsättning bör den offentliga sektorn dessutom antingen minska utgifterna eller öka inkomsterna med 1,1 miljard euro.

Underskottet i de offentliga finanserna växer 2017

Enligt regeringsprogrammet ska den offentliga ekonomin balanseras stegvis under regeringsperioden. På grund av de skattesänkningar som anknyter till konkurrenskraftsavtalet kommer underskottet ändå att öka 2017, trots ljusnande konjunkturer.

Att lätta på finanspolitiken rimmar illa med målet om att balansera den offentliga ekonomin. Rådet påpekar dessutom att regeringen inte har lagt fram någon detaljerad plan för anpassningsåtgärder med vilka dess finanspolitiska mål kan uppnås.

Regeringens bedömningar av konkurrenskraftsavtalets effekter på sysselsättningen är orealistiska

Det är tänkt att de offentliga finanserna ska kunna balanseras med hjälp av utgiftsminskningar samt en politik som främjar sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Regeringens viktigaste åtgärder för att uppnå sysselsättningsmålet är att stärka kostnadskonkurrenskraften och se över systemet för utkomstskydd för arbetslösa. Enligt rådet är regeringens uppskattningar av konkurrenskraftsavtalets effekter på sysselsättningen orealistiskt höga.

Empiriska studier av de nordiska länderna visar att en minskning av arbetskraftskostnaderna har en sysselsättningsökande effekt, men storleksordningen är mycket mindre än vad regeringen utgår ifrån. Om konkurrenskraftsavtalets effekter på sysselsättningen blir mindre än beräknat, kommer avtalet och de därtill hörande beskattningslösningarna att få en negativ nettoeffekt på den offentliga ekonomin.

Förkortning av perioden med utkomstskydd för arbetslösa minskar arbetslösheten – inget stöd för basinkomst

Perioden med utkomstskydd för arbetslösa förkortas från och med början av 2017, vilket är den största nedskärningen i utkomstskyddet för arbetslösa under 2000-talet. Enligt en utredning som rådet har låtit utföra kommer förkortningen att minska arbetslösheten ungefär i linje med regeringens uppskattningar. Samtidigt försämras situationen för långtidsarbetslösa.

Rådet konstaterar att det är svårt att bedöma välfärdskonsekvenserna av ändringen i utkomstskyddet för arbetslösa och att fastställa en optimal nivå eller period för utkomstskyddet. Utifrån forskningsrön inom ekonomi bör perioden med utkomstskydd gärna korrelera med sysselsättningsläget, så att perioden är längre vid högre arbetslöshet. Alternativt kunde utkomstskyddet för arbetslösa omvandlas till en obligatorisk socialförsäkring i stil med sjukförsäkringen.

Däremot ger forskningsrönen inget stöd för omvandling av utkomstskyddet för arbetslösa till en förmån utan motprestation. När arbetslösa uppmuntras att hitta arbete med hjälp av rådgivning, skyldigheter och kontroll blir de rent ekonomiska incitamenten mindre viktiga. Då blir det också möjligt att betala mer i utkomstskydd till arbetslösa än i en basinkomstmodell som bygger enbart på ekonomiska incitament.

Löneförhandlingssystemet måste förnyas med fokus även på utsatta grupper

Det finska löneförhandlingssystemet bör ses över. Rådet påpekar att en nedläggning av de centraliserade lösningarna kräver att parterna förbinder sig till en ny mekanism för lönesamordning. Enligt beräkningarna i rapporten reagerar nivån för lönehöjningarna i det nuvarande systemet inte tillräckligt när konkurrenskraften försvagas och arbetslösheten ökar. Än så länge är det likväl oklart hur förhandlingssystemet som ska trygga exportsektorns konkurrenskraft kommer att se ut och på vilket sätt samordningen av lönehöjningar på olika sektorer kommer att skötas i detta system.

Målet med lokala löneavtal är att skillnaderna i företagens lönebetalningsförmåga beaktas och att det möjliggör flexibilitet i arbetskraftsutgifterna genom både sysselsättningen och lönenivån. Rådet påpekar att löneförhandlingssystemet även bör förhindra att internationellt sett höga minimilöner inte utestänger grupper som redan är i utsatt läge på arbetsmarknaden.

Tills vidare verkar främjande av lokala avtal inte ha fått andra effekter än att så kallade kris klausuler (som möjliggör tillfällig försämring av anställningsvillkoren) har fogats till kollektivavtalen.

Mer information:

Roope Uusitalo, ordförande för rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken
roope.uusitalo@jyu.fi, tfn 040 805 4863

Seppo Orjasniemi, generalsekreterare för rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken
seppo.orjasniemi@vatt.fi, tfn 0295 519 412

Rapport (tillgänglig från 24.1.2017 kl. 12):

www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken inrättades 2014 för oberoende utvärdering av mål och metoder i den ekonomiska politiken. Rådets ordförande är professor **Roope Uusitalo**. De övriga medlemmarna är professor **Torben M. Andersen**, professor **Anneli Anttonen**, professor **Jukka Pirttilä** och professor **Mikko Puhakka**.